

Вовк С.О.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та правознавства
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»*

ФАКТОРИ ЗБРОЙНОГО НАСИЛЛЯ¹

Сьогодні актуальним залишається пошук технологій, здатних вказати політичним лідерам шляхи врегулювання конфліктних ситуацій без збройного насилля, оскільки серед явищ і процесів суспільно-політичного розвитку людства ми спостерігаємо застосування індивідуальними і колективними суб'єктами збройного насилля, яке здійснюється за допомогою зброї – технічних засобів фізичного примусу та / або погрози застосування збройної сили. Проблеми застосування збройного насилля як засобу вирішення існуючих суспільних протиріч безпосередньо простежуються як у внутрішньополітичних процесах держав, так і зовнішньополітичному процесі.

Особливе місце збройного насилля в сучасному політичному процесі обумовлено наступними обставинами:

- збройне насилля спирається та акумулює в собі економічні, політичні, ідеологічні можливості конфліктуючих сторін, якими можуть вступати держава, соціальні й національні групи, суспільні та політичні рухи, групи інтересів, окремі індивідуальні суб'єкти;

- збройне насилля може виступати в різних формах, які безпосередньо залежать від характеру і масштабів збройної боротьби між конфліктними сторонами (бунт, заколот, громадянська війна, кримінальні «розборки», терористичні акції, збройні конфлікти тощо), від видів зброї, що застосовується (стрілкова зброя, важке озброєння, зброя масового знищення);

- збройне насилля за своєю суттю є найбільш авторитарним і рішучим засобом, по-перше, зміни статусу-кво в певній соціальній системі, по-друге, підкорення своїй волі супротивника;

- збройне насилля призводить до виникнення, зміни або припинення особливого виду правовідносин, тобто виступає юридичним фактом;

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф -71.

– збройне насилля в сукупності з економічним, ідеологічним, правовим насиллям є одним з інструментів вирішення соціальних і політичних проблем;

– оцінка застосування збройного насилля за критеріями справедливості, легітимності, легальності завжди суб'єктивна та заполітизована;

– збройне насилля безпосередньо залежить від певного політичного процесу, тобто стану політичних відносин між відповідними силами, від морально-психологічних особливостей суб'єктів політики.

Застосування збройного насилля обумовлено сукупністю суб'єктних відносин, що виникають на основі об'єктивних аспектів життєдіяльності певного суспільства (співвідношення політичних сил в певному суспільстві, рівень економічного розвитку держави, особливості протікання соціально-політичного життя, характер політичного режиму, політичний досвід мас, національний і соціальний склад населення).

До факторів застосування збройного насилля можна віднести наступні:

1. Соціальна нерівність, коли кожна соціальна група суспільства намагається поліпшити своє становище шляхом розширення обсягу соціальних благ, які є у неї в наявності. Враховуючи обмеженість ресурсів, останнє може призвести до зіткнень інтересів окремих соціальних груп суспільства.

2. Розрив між розвитком життєдіяльних політичних інститутів і процесами соціально-економічного розвитку в суспільствах, що переживають перехід від традиційного до сучасного.

3. Зниження соціального статусу (окремих його параметрів) суб'єкта або бажання отримати більший соціальний статус, коли представники певної соціальної групи мають в своїх руках більшість ресурсів, але знаходяться на низькому рівні соціальної ієрархії.

4. Ціннісна система контркультур, які мають радикальний характер, оскільки радикальні ідеології спираються на пропаганду ненависті до супротивників.

5. Збільшення збройного потенціалу певної держави (групи держав), накопичення зброї у населення і неконтрольоване розповсюдження та/або переміщення зброї в країні, прагнення до незаконного придбання зброї.

6. Психологічна готовність людей до можливості збройних зіткнень, розповсюдження настроїв очікування, формування суспільної думки щодо можливості конфлікту із застосуванням зброї.

7. Воєнно-організаційна активність громадян, спрямована на формування легітимних або нелегальних воєнізованих формувань, в розпорядженні яких знаходиться зброя.

8. Політична воля лідерів, які здатні застосувати збройні для методи для реалізації свого політичного курсу, можуть використати воєнні сили, що знаходяться в їхньому розпорядженні, і готові нести відповідальність за організацію збройних акцій. Позиція та рішення лідерів переводять соціальну активність населення з психологічної, культурної або етнічної характеристики в політичну площину.

Характер та функціонування одного з вище названих факторів не здатен обумовити тенденції, характер і масштаби застосування збройного насилля. Необхідно враховувати всі фактори для того, щоб отримати найбільш об'єктивну картину можливості застосування та масштаби збройного насилля в певному суспільстві.

Отже, застосування збройного насилля в конфліктах обумовлено об'єктивними і суб'єктивними факторами, які діють в сукупності, доповнюючи та посилюючи один одного і проявляються в структурному, політичному, соціокультурному і психологічному аспекті.

Івасечко О.Я.

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин*

Дякун А.І.

*студентка IV курсу за напрямом «Філологія»
Національний університет «Львівська політехніка»*

«БРЕКСІТ» ЯК ЗАГРОЗА ЦІЛІСНОСТІ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ІРЛАНДІЇ

На сьогодні Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії є однією з небагатьох багатонаціональних країн, що складається з політично та юридично самостійних частин (Англії, Північної Ірландії, Шотландії та Уельсу), об'єднаних єдиним урядом [6]. Історична довідка вказує на те, що об'єднання відбулося 1706-1707 рр. прийняттям законодавчого Акту про Союз (англ. Acts of Union) парламентами Англії та